

økonomiske Forbindelser og fremme det indbyrdes Samarbejde“ har de tre skandinaviske Foreninger „Norden“ udsendt denne Aarbog. Den tæller mellem sine Medarbejdere Folk fra saa adskilte Arbejdsfelter som Alex. Foss og Nathan Søderblom, Th. Madsen-Mygdal og Selma Lagerløf, Louis de Geer og Halvdan Koht, for blot at nævne et Par Navne. Disse Medarbejdere giver hvert for deres Omraader en Oversigt over Forholdene i eget Land eller tillige i et eller to af Broderlandene. Aarbogen byder da paa saa megen værdifuld Læsning og Oplysning, at den sikkert — som Formaalet ogsaa er — vil give mange Lyst til at sikre sig den ved at indtræde som Medlemmer af Foreningen. Men rent bortset herfra, kan det jo kun være ønskeligt, at der fra alle Kredse her i Landet ydes den danske Forening „Norden“ og derigennem det skandinaviske Samarbejde paa kulturelle og økonomiske Omraader den størst mulige Støtte.

E. C.

S. D. WICKSELL: *Elementen af statistikens teori med særskildt hänsyn till befolkningsstatistiken* (Svenska Försäkringsföreningens publikationsserie, Nr. 2). Stockholm 1920. 176 S.

Paa Svenska Försäkringsföreningens Förlag har Forf. i Bogform udgivet en Række Foredrag, som han i Efteraaret 1919 holdt ved Foreningens Kursus, og som skulde give „en bred populær Fremstilling af Statistikkens“ og dens Anvendelse paa de Opgaver, der forekom navnlig i Befolkningsstatistikken og i Livs- og Sygeforsikringsstatistikken.

Den ikke særlig store Bog falder herefter i to temmeligt skarpt adskilte Dele, en almindelig teoretisk-statistisk og en speciel forsikrings-statistisk. Den første Del omhandler i syv Kapitler, der optager noget over Halvdelen af Bogen, Begrebsbestemmelsen af Statistikkens Væsen og Omraade, de statistiske Rækker og deres aritmetiske Karakteristikal, de statistiske Forholds- og Indekstal, Sandsynlig-

økonomiske Forbindelser og fremme det indbyrdes Samarbejde“ har de tre skandinaviske Foreninger „Norden“ udsendt denne Aarbog. Den tæller mellem sine Medarbejdere Folk fra saa adskilte Arbejdsfelter som Alex. Foss og Nathan Søderblom, Th. Madsen-Mygdal og Selma Lagerlöf, Louis de Geer og Halvdan Koht, for blot at nævne et Par Navne. Disse Medarbejdere giver hvert for deres Omraader en Oversigt over Forholdene i eget Land eller tillige i et eller to af Broderlandene. Aarbogen byder da paa saa megen værdifuld Læsning og Oplysning, at den sikkert — som Formaalet ogsaa er — vil give mange Lyst til at sikre sig den ved at indtræde som Medlemmer af Foreningen. Men rent bortset herfra, kan det jo kun være ønskeligt, at der fra alle Kredse her i Landet ydes den danske Forening „Norden“ og derigennem det skandinaviske Samarbejde paa kulturelle og økonomiske Omraader den størst mulige Støtte.

E. C.

S. D. WICKSELL: *Elementen af statistikens teori med særskildt hänsyn till befolkningsstatistiken* (Svenska Försäkringsföreningens publikationsserie, Nr. 2). Stockholm 1920. 176 S.

Paa Svenska Försäkringsföreningens Förlag har Forf. i Bogform udgivet en Række Foredrag, som han i Efteraaret 1919 holdt ved Foreningens Kursus, og som skulde give „en bred populær Fremstilling af Statistikkens“ og dens Anvendelse paa de Opgaver, der forekom navnlig i Befolkningsstatistikken og i Livs- og Sygeforsikringsstatistikken.

Den ikke særlig store Bog falder herefter i to temmeligt skarpt adskilte Dele, en almindelig teoretisk-statistisk og en speciel forsikrings-statistisk. Den første Del omhandler i syv Kapitler, der optager noget over Halvdelen af Bogen, Begrebsbestemmelsen af Statistikkens Væsen og Omraade, de statistiske Rækker og deres aritmetiske Karakteristikal, de statistiske Forholds- og Indekstal, Sandsynlig-

hedsregningens Hovedsætninger og disses Anvendelighed overfor Iagttagelsesrækker, Frekvenskurver og deres Bestemmelse samt endelig Korrelationsregningen. Den anden, mindre Del omhandler i tre Kapitler Beregningen af Dødelighedstavler for en hel (geografisk eller lignende bestemt) Befolkning, Bestemmelsen af Dødeligheden blandt forsikrede og Udjevningen af Dødelighedstavler.

At der baade er Linier og et vist Perspektiv i denne Bog er uomtvisteligt. Forf. dokumenterer til Overflod sin Fortrolighed med Stoffet og har — rent sprogligt — givet en let læselig og gennemsigtig Fremstilling af det. Anm. erkender gerne, at Bogen er udarbejdet med en vis charmerende Stilfuldhed, der ikke undgaar at paavirke det Indtryk, en første Gennemlæsning efterlader.

Imidlertid — begynder man at tænke nærmere efter, viser dette Indtryk sig desværre lidet holdbart, allermindst hvis man tænkte sig som Lærer at faa trykket Bogen i Haanden. Bortset fra saadanne Enkeltheder, om hvilke der ellers kunde tvistes, kan det i hvert Fald siges, at Bogen næppe svarer til sin Hensigt: at give en populær, endsige en bred, populær Fremstilling af den teoretiske Statistik. Da dette er Hovedsagen, skal nærværende Anmeldelse i det væsentlige holde sig til dette Synspunkt alene.

Sagt i al Almindelighed er Forf. faldet for Fristelsen at give alt for meget af, hvad han formaaede; en populær Fremstilling kan næppe naa længere end til gennem Eksempler — gentagne, men varierede — og Antydninger at pege paa Opgaverne og derved orientere Læseren i Disciplinen. Det, der vanskeliggør Popularisering, bestaar i den nødvendige Indskrænkning af Virkemidlerne, hvilken nøje maa give sig tilsvarende Udslag i Resultatet. Øjensynlig i den prisværdige Hensigt at kunne bevare sin matematiske Samvittighed uskadt har Forf. imidlertid ment at maatte bryde Staven over denne Fremgangsmaade, og i Stedet for søge at komme igennem ved at skaffe sig de ham egentlig berøvede Hjælpemidler til Veje igen ad „populær“

Vej. Eksempel herpaa er den Maade, hvorpaa Forf. i en Fodnote paa knap en halv Snes Linier paa højst uheldig Maade forsøger at indsmugle Integralbegrebet — tilsyneladende kun for den Lettelses Skyld at have Integraltegnet til Raadighed. Dog, dette Forsøg vilde det ikke være Ulejligheden værd at fremdrage, uanset at Fagmatematikeren vilde finde al Anledning dertil, om det blot var muligt, at den forudsætningsløse Læser gennem saadanne Antydninger fik blot nogen Forestilling om det væsentlige i Sagen; dette kan imidlertid nok betegnes som ganske haabløst. Men det er ikke blot i Brugen af Formler og Symboler, at Bogen af en populær Fremstilling at være er „matematisk“ paa en Maade, som ikke bidrager til at bryde „den stærke Uvillie mod matematiske Metoder i Statistiken“ (Pag. VII), hvilken Forf. altsaa ogsaa har mødt. I Kapitlet om Sandsynlighedsregningen føres Læseren saaledes paa ikke over en halv Snes Sider frem, ikke blot til Bernoullis Sætning (de store Tals Lov), men videre til Poissons Generalisation heraf og til Lexis bekendte Dispersionsteorem. Dette er kun muligt ved at jage gennem den hele Tankebygning paa en Maade, som er populær ved at være overfladisk. I den Form, hvori disse Ting her fremtræder, virker det paa sjelden Maade slaaende, i hvor høj Grad det velfordøjede Bevis — bevidst eller ubevidst — indgaar i Forestillingen om en Læresætnings virkelige Indhold. Kort at spørge: er det i det hele muligt at forbinde nogen Mening med eller videre udnytte saadanne Teoremer, der bliver udleveret fiks og færdige, selv om man møder „med den bedste Villie til at tro paa Rigtigheden af dem“?

Hvor Forf. derimod tilsyneladende glemmer eller maa-ske med Villie ser bort fra sin specielle Opgave og frigør sig for Restriktionerne, giver Bogen et helt andet Billede; dette gælder saaledes Afsnittene om Korrelation og Befolkningsstatistik; her er Populariseringen naaet ikke ved at springe Mellemed over, men ved kun at føre Fremstillingen til et vist Punkt, der rigtignok efter Anm.'s Anskuelse

ligger langt paa den anden Side af, hvad man kan tillade sig i en populær Fremstilling. Disse Afsnit er betragtet for sig og saa langt, som de fører, helt igennem i høj Grad læseværdige. Hvad særlig det befolkningsstatistiske Afsnit angaar, kan Anm. ikke slutte denne Omtale uden at takke Forf. for og fremhæve de klare og utvetydige Bemærkninger om de herhen hørende Problemers Behandling, hvormed dette Afsnit indledes (pag. 104—106). „Dødelighedsmaalingens Problem er ikke saa lige til, som man undertiden har villet gøre det“. Og det er desværre ogsaa rigtigt, „at den officielle Statistiks Behandling af dette Stof afgiver mange Beviser paa, hvor ufuldstændigt man fra denne Side har formaaet at vise Forstaaelse af og beherske de herhen hørende formelle Spørgsmaal“. — At Forf. slutter disse programagtige Udtalelser med stærkt at fremhæve Lærerens Erfaring, „at Dødelighedsmaalingens Teori kan være indviklet nok, men bliver aldeles haabløs indviklet, hvis man ikke benytter sig af de Hjælpemidler, som haves til Støtte for Tanken og Fastholdelsen af Begreberne“, kan nærv. Anm. ikke blot være enig i, men yderligere tage sig til Indtægt for de Betragtninger, som er gjort gældende om de øvrige Afsnit i Bogen. Forf., der ganske aabenbart hører til de interessanteste yngre Repræsentanter for den svenske Skole, skulde formentlig aldrig have indladt sig paa dette Eksperiment paa denne Maade, men have givet en virkelig Lærebog i den teoretiske Statistik; til denne Opgaves Løsning har Forf. vist at have Kræfter, der nu er blevet misbrugt; thi det er vanskeligt at tænke sig, hvorledes Bogen uden endog ret fyldige Supplementer skulde kunne anvendes ved Forf.s egen Universitetsundervisning, og at den skulde vise sig at faa større Betydning ved at blive brugt i videre Udstrækning er ikke at vente.

H. Cl. Nybølle.